

ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Εικόνα: ομιλία Α. Δούρου Αθήνα, 5

Πάγωσε για κι ήρθες.
Πέρασε μέσα.

ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΕ ΕΝΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Σαν το μυθικό Ιανό, το θεό με τις δύο όψεις μοιάζει η προσπάθεια να μιλήσει κανείς για τα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης (ΜΜΕ), σε μια περίοδο σαν αυτή που διανύουμε.

Από τη μια μεριά είναι η επικαιρότητα των ΜΜΕ. Όσο οι σύγχρονες κοινωνίες περνάνε δε φάσεις εξέλιξης, που η «εξουσία ανήκει πια σ' αυτούς που ελέγχουν τα ΜΜΕ» (Umberto Eco) όσο η «ενημέρωση παύει πια να είναι όργανο για την παραγωγή αγαθών αλλά γίνεται η ίδια το κυριότερο από τα αγαθά» (M. McLuhan) τόσο και ο διάλογος για τα μέσα αυτά βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Και είναι ένας διάλογος που γίνεται καθημερινά, παίρνει άπειρες μορφές και εκφράζεται με μια μεγάλη ποικιλία από τρόπους.

Διαλογίζονται αυτοί που μιλούν για χειραγωγικά μέσα, μ' αυτούς που πιστεύουν στις χειραφετικές τους ιδιότητες. Οι χρήστες με τους «κατέχοντες τους πομπούς». Οι θεατές και οι ακροατές με το άψυχο κουτί και τα μηνύματα που εκπέμπει. Διαλογίζονται και αυτοί που τηλεφωνούν, οργισμένοι ή ενθουσιασμένοι, στις ΕΡΤ, αυτοί που γράφουν σε φωνές ή πρόσωπα, ακόμα και αυτοί που «ψηφίζουν» κάθε στιγμή, με το κλείσιμο ή όχι του κουμπιού.

Και η δεύτερη όψη του προβλήματος σχετίζεται με την επικαιρότητα. Όχι όμως με την πραγματικότητα, του ολοένα και περισσότερο διευρυνόμενου ρόλου των ΜΜΕ στις σύγχρονες κοινωνίες και με τα ερεθίσματα για προβληματισμούς που έχει προκαλέσει.

Η τρέχουσα προεκλογική περίοδος, οι κυβερνητικές επιλογές για τη ραδιοτηλεόραση και οι αντιδράσεις που προκάλεσαν, έφεραν στην επιφάνεια μια διαφορετική όψη της επικαιρότητας.

Είναι ίσως η πρώτη φορά που τα ΜΜΕ βρέθηκαν τόσο έντονα στο επίκεντρο των προεκλογικών αντιπαραθέσεων. Και βέβαια κάτι τέτοιο δεν θα ήταν προκαταβολικά αρνητικό. Δεν θα ήταν, φυσικά, αν αφορούσε κάποια διεύρυνση της προβληματικής ή έστω το διάλογο, για την αναβάθμιση των μέσων σε βαθμό ώστε, να διευκολυνθεί ακόμα περισσότερο η επικοινωνία των πολιτικών κομμάτων με τις μάζες του πληθυσμού ή η συζήτηση για τα κρίσιμα κοινωνικά προβλήματα. Ένας τέτοιος διάλογος είναι μάλλον σίγουρο ότι θα διευκόλυνε αντικειμενικά και την πορεία έκδοσης του προσχεδιασμένου αφιερώματος των Σ.Θ., για τα ΜΜΕ.

Δυστυχώς όμως η επικαιρότητα αυτή είχε άλλο χαρακτήρα και αυτός με τη σειρά του είχε άμεσες επιπτώσεις τόσο στο γενικό κλίμα για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, όσο και στο ίδιο το περιοδικό.

Ένα όμως είναι σίγουρο. Αν μπορούσαμε να φανταστούμε τις ρυθμίσεις που έγιναν, την κυβερνητική πρακτική και το σάλο που ξεσήκωσαν, δεν θα προγραμματίζαμε ποτέ την έκδοση του αφιερώματος αυτού, κάτω απ' αυτές τις συνθήκες.

Όχι φυσικά γιατί δεν θα είχαμε τη δική μας απάντηση στις ρυθμίσεις αυτές.

Η δημοκρατική παράδοση του περιοδικού και η στοιχειώδης υποχρέωση του επιστήμονα να περιφρουρεί τους όρους ενός ελεύθερου και πλουραλιστικού διαλόγου, ήταν αρκετές για να υπαγορεύσουν και τη δική μας στάση.

ΠΟΥ ΔΕΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΗΚΕ

Το πρόβλημα όμως είναι αλλού. Η ανάγκη ενός διαλόγου, με φιλοδοξίες ουσιαστικής έρευνας και επιστημονικής ανάλυσης δεν μπορεί, από τη φύση της, να έχει τίποτα το κοινό με την πραγματικότητα της ανεπίτρεπτης χρησιμοποίησης των κρατικών Μ.Ε. για προπαγανδιστικούς ή στενά κομματικούς σκοπούς. Και αυτό είναι κάτι που το περιοδικό, ανεξάρτητα από την πλατύτητα που πάντα επιδιώκει και την προσήλωσή του στη μη υποταγή του επιστημονικού λόγου στις εκάστοτε πολιτικές σκοπιμότητες, δύσκολα θα μπορούσε ν' αγνοήσει. Πολύ περισσότερο μάλιστα που η επικαιρότητα αυτή, δημιούργησε ένα ακατάλληλο, ως απαγορευτικό κλίμα, για τους αναγκαίους προβληματισμούς και αναζητήσεις.

Πιο συγκεκριμένα: Υπάρχουν δυο τουλάχιστον πλευρές της επικαιρότητας, που διαμορφώνουν το κλίμα αυτό.

- Η τάση για πλήρη υποταγή των ΜΜΕ στον κυβερνητικό έλεγχο.
- Η πραγματικότητα της χρησιμοποίησής τους, σαν όργανα προβολής του κυβερνητικού έργου, μεθοδεύσεων που έγιναν γνωστές σαν «δικομματικό παιχνίδι» και ανεπίτρεπτων ρυθμίσεων σε βάρος πολιτικών κομμάτων.

Είναι φανερό ότι το κλίμα αυτό απωθεί τους προβληματισμούς για το σύνολο των θεμάτων που σχετίζονται με τα ΜΜΕ, αναδεικνύοντας μόνο την επικαιρότητα της ανάγκης για πολυφωνία των πολιτικών δυνάμεων. Απωθείται επίσης ο γόνιμος προβληματισμός του επιστήμονα μελετητή, ο ίδιος ο επιστημονικός λόγος.

Ανεξάρτητα όμως από την επικαιρότητα αυτή, μια άλλη δυσκολία που είχε ν' αντιμετωπίσει ένα αφιέρωμα για τα ΜΜΕ, είναι η έλλειψη έρευνας και μελέτης για το χώρο αυτό. Η αντικειμενική αυτή δυσκολία αφορά τόσο το επίπεδο της έρευνας, όσο και το επίπεδο της θεωρίας. Η πληθώρα των άρθρων, εισηγήσεων και συζητήσεων που εμφανίζονται κατά καιρούς στον καθημερινό ή περιοδικό τύπο, αναφέρονται μάλλον σε τεχνολογικά θέματα ή σε προσεγγίσεις συνδεδεμένες με τις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις.

Ίσως αυτοί να είναι και οι λόγοι που το «αφιέρωμα» αυτό, να μην είναι ένα πλήρες αφιέρωμα. Ίσως θα πρέπει να επανέλθουμε σε κάποιο επόμενο τεύχος, σε καιρούς που να προσφέρονται για γόνιμους επιστημονικούς προβληματισμούς.